

SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE

Sociální skupina – hierarchie sociálních vztahů
a metody zjišťování

□ Každý člen skupiny zaujímá v sociální hierarchii skupiny konkrétní pozici,

□ pozice mj. závisí:

- na tom, do jaké míry je konkrétní člen skupiny pro svou skupinu důležitý;
- pozice souvisí i s konkrétními vlastnostmi člena skupiny;
- se složením i velikostí skupiny
- s cíli a hodnotami skupiny;
- s činností, která se ve skupině odehrává.

Sociometrie

- Autor metody - **J. L. Moreno;**
- zjištění **struktury vzájemných vztahů** v malé skupině (*intenzita, polarita*)
 - ▣ cesta ke zjištění **sympatií, antipatií**
 - ▣ člen skupiny hodnotí pozici jiného člena ve skupině (nebo i svoji pozici)
- formulace sociometrické otázky
 - ▣ (*„S kým bych chtěl jet na výlet?“ „Vedle koho bych chtěl sedět?“*)
- Odpovědí je jméno člena(ů) skupiny

Více mj. na <http://en.wikipedia.org/wiki/Sociometry>

Zásady sociometrie

- Moreno formuloval tyto zásady sociometrie
 - a) musí být vymezeny hranice skupiny,
 - b) osoby ve skupině se musí dobře znát,
 - c) jasně formulovaná otázka,
 - d) důvěryhodnost osoby zajišťující sociometrii,
 - e) pravidla týkající se počtu - otázek, možností voleb, negativní volby

Zpracování dat – sociometrická matice

- Různé možnosti, nejběžnější:
 - **sociometrická matice**
 - hodnocení: zaznamenáváme volbu (+,-) nebo intenzitu (1-5)

	1	2	3	4	+	-
1		+	-	+	2	1
2	+		+		2	1
3	-	-		+	1	2
4	-	-	+		1	2
	1	1	2	2	6	6

- řádky: označujeme provedené výběry (*jakou osobu volila; za předpokladu že nemáme omezený počet výběrů zavádíme na pravé straně sumaci provedených výběrů – zaangažovanost*)
- sloupce: sociometrický status, přehled o obdržených výběrech, sumace získaných výběrů

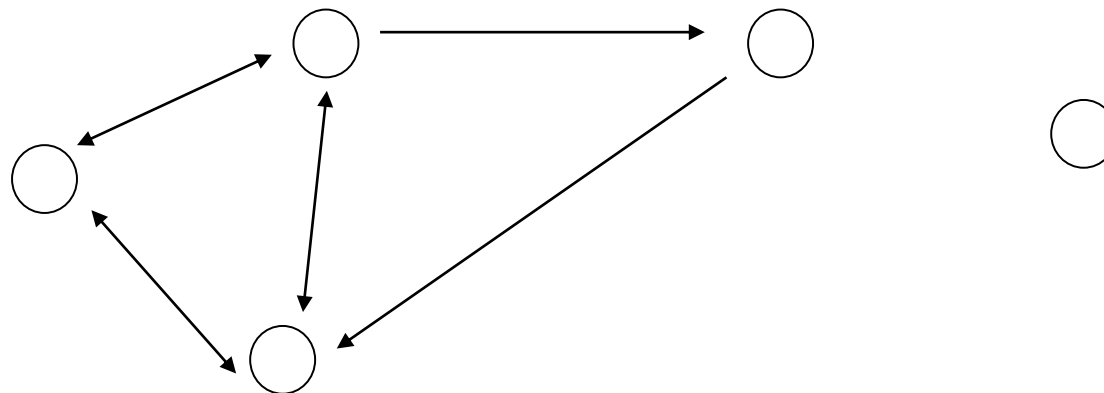
Další způsoby zpracování - sociogram

časté grafické zpracování tzv. **sociogram**:

□ neuspořádaný sociogram:

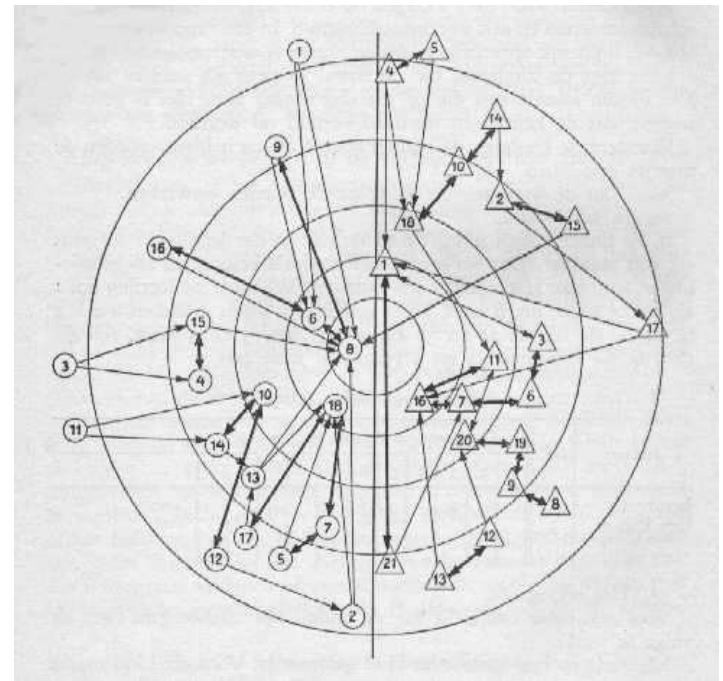
□ u skupin do 10 osob (přehlednost),

- zásady: osoby vzájemně se volící situujeme blíže k sobě,
- čáry symbolizující výběry se nemají protínat

□ terčový sociogram:

- kružnice - podle počtu voleb umístujeme členy skupiny do jednotlivých mezikružší,
- vzájemně se vybírající osoby umístujeme blíže k sobě

- Pozn. lze vytvářet nejen sociogramy pro skupinu, ale i individuální - osobu, pro kterou děláme sociogram dáme doprostřed a pak postupujeme stejně jako u neuspořádaného sociogramu

Dotazníky (třída) - SORAD

- **Sociometricko-Ratingový Dotazník (SORAD)**
- originální a široce používaná česká metoda (Vl. Hrabal)
- zjišťování **dvou základních dimenzí**, které postihují snahu po uspokojení základních sociálních potřeb:
 - dimenzi oblíbenosti – sympatie (potřeba přijetí)
 - dimenzi vlivu (potřeba prestiže)
- jmenný seznam třídy, škála 1-5
 - **Kdo má ve třídě jaký vliv** – *zvlášt u mladších žáků je dost obtížné tuto poměrně abstraktní kategorii vysvětlit*
 - **Kdo je ve třídě jak oblíben** – *k oblibě žáci ještě doplňují slovní vyjádření na zdůvodnění volby*

Souhrn

- Pořadí oblíbenosti vyjadřuje míru emocionálního přijetí žáka třídní skupinou. Na špičce jsou zpravidla žáci, kteří dokážou ostatním poskytnout největší míru emocionální podpory. Ti, kteří jsou na vrcholu pořadí, se také ve třídě zpravidla nejlépe cítí.
- Nejzávažnějším zjištěním je to, kteří žáci skupinou přijímáni nejsou a hlavně jak daleko jsou od ostatních, tj. do jaké míry jsou ve třídě izolováni. Emocionální izolace je pro dítě velice tíživá a tyto děti většinou potřebují pomoc ze strany dospělých.
- Přesto zjištění, že ve třídě máme žáky, kteří jsou méně oblíbeni než ostatní, nemusí být důvod k okamžitému řešení. Ratingové uspořádání znamená, že v pořadí je vždy někdo první a někdo poslední.

(Z. Hajd Moussová)